

اخلاق حرفه‌ای و معلمان

علی محمد^{۰۱} | دوری لال چودری^{۰۲} | رایبندرا نات تاگور | همچون وکلا و اطبا، صدها هزار معلم مدرسه نیز باید، به هدف نهادینه شدن حرفه‌ای‌گری در آنان، توسط نظام‌نامه‌های دقیق اخلاقی مقید شوند. تدریس، سازنده تمامی دیگر حرف است. معلم را شمع می‌خوانند که برای روشن کردن زندگی دیگران خود می‌سوزد؛ بنابراین آن‌ها باید اصول اخلاقی مقتضی را چنان در خود بپروراند که عامل تشکیل همان ارزش‌ها در دانش‌آموزان باشد. با آن که اکثریت قریب به اتفاق معلمان این رسم را سرافرازانه به‌جا آورده و حتی فراتر از کلاس درس به نوآوری و آموزش می‌پردازند، ولی مدرسان دیگری هستند که اشتیاق برای افاضه دانش را از دست داده و اعمال تدریسی خود را صرفاً به منظور انجام وظیفه دنبال می‌کنند. فساد بی‌شک می‌تواند در این حرفه رخ کند. نوشتار کنونی نیازها، اصول، چالش‌ها و محدودیت‌های پیاده‌سازی اخلاق حرفه‌ای در مدرسان را روشن می‌کند. معلم هیچ‌گاه نخواهد توانست حقیقتاً آموزش‌دهنده باشد، مگر آن که خود همواره در حال یادگیری بماند. چراغ نمی‌تواند روشن‌گر چراغ دیگر باشد مگر آن که شعله آن به سوختن ادامه دهد. معلمی که [کار با] موضوع خود را به انتها رسانده است و تعامل زنده‌ای با دانش خود ندارد، صرفاً درس را برای دانش‌آموزان خود تکرار می‌کند. جزئی اساسی از یادگیری مدرسه از آن رو تلف می‌شود که معلمان موضوعات خود را نمونه‌هایی مرده از موجوداتی می‌پندارند که زمانی زنده بوده‌اند؛ با آن‌ها آشنایی عالمانه‌ای دارند، بدون آن که ارتباطی از جنس زندگی و علاقه با آن‌ها برقرار کنند.

1 • Asst. Prof. TT&NFE
(IASE) Faculty of Edu.,
Jamia Millia Islamia, New
Delhi-25
2 • Asso. Prof. TT&NFE
(IASE) Faculty of Edu.,
Jamia Millia Islamia, New
Delhi-25

احساس عمومی بر این است که حرفه آموزش، همچون باقی حرفه‌ها، بایستی حاوی نظام‌نامه اخلاق حرفه‌ای باشد، به‌عنوان پیش‌نیازی برای صیانت از شأن و راستکاری آن. علاوه بر این، فرمان حق کودکان به آموزش رایگان و اجباری سال ۲۰۰۹^۱، به‌طور شایان توجهی معلمان را متعهد به برخی وظائف سنگین حرفه‌ای می‌کند که باید طی اجرای مسئولیت‌های خود در آن‌ها نهادینه شده باشند. بر این اساس، نمو و به‌کارگیری نظام‌نامه اخلاق حرفه‌ای توسط جامعه آموزشی، به نظر ضروری می‌رسد. یک کمیته چهار نفره از کنسول کشوری آموزش معلمان^۲ راهکاری را برای ثبت افراد واجد شرایط تدریس در مدارس ارائه داده‌اند. معلمان تازه‌منسوب سوگندی ناظر بر مراعات یک نظام‌نامه ۲۳ فقره‌ای اخلاق حرفه‌ای ادا خواهند کرد، به منظور ارتقاء شأن حرفه‌ایشان. کمیته تشکیل شده توسط NCTE، با در نظر گرفتن مفاد بخش‌های مربوط از فرمان حق کودکان به آموزش رایگان و اجباری سال ۲۰۰۹، در این نظام‌نامه بازبینی کرده و نظام‌نامه‌های کنونی اخلاق حرفه‌ای پیاده شده در برخی کشورها را نیز بررسی کرده است.

نظام‌نامه ۲۳ فقره‌ای اخلاق حرفه‌ای تشکیل شده توسط کمیته تحت عناوین زیر:

۱. تعهدات نسبت به دانش‌آموزان - ۱۰ مورد (۱/۱ تا ۱۰/۱)
۲. تعهدات نسبت به والدین، اجتماع و جامعه - ۴ مورد (۲/۱ تا ۲/۴)
۳. تعهدات نسبت به افراد حرفه‌ای و همکاران - ۹ مورد (۳/۱ تا ۳/۹)

لزوم احکام اخلاقی در حرفه‌ای شریف-آموزش

۱. تأثیر اساسی در شکل دادن نسل بعد
۲. عملکرد معلم به‌عنوان یک دوست، فیلسوف و راهنما
۳. عدم تعادل بین گذشته، حال، و آینده
۴. برخورداری از احترام اجتماعی
۵. متناسب‌سازی با ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی در هند
۶. سردرگمی ناشی از پیش‌رفت نوین و پیشینه فرهنگی
۷. تبدیل شدن تدریس از یک خدمت به شغلی با نقش‌ها، دیدگاه، و هدف ناواضح
۸. تغییر پارادایم در درک معلمان
۹. فرسایش ارزش‌ها، مسئولیت‌ها، و پایبندی‌های این حرفه

1. Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009
2. National Council of Teacher Education - NCTE

۱۰. فرصت‌های نتیجه‌بخش در دیگر بخش‌ها در جامعه ما، آموزش همواره حرفه‌ای شریف محسوب شده است. این حرفه به‌طور بالقوه می‌تواند در شکل‌دهی نسل آینده نقش اساسی داشته باشد و معلم در این روند نقش دوست، فیلسوف، و راهنما را ایفا خواهد کرد. از این رو، اخلاق حرفه‌ای باید نزد معلمان ارزشمند شمرده شود. با آنکه اکثریت قریب به اتفاق معلمان این رسم را سرفرازانه به‌جا آورده و حتی فراتر از کلاس درس به نوآوری و آموزش می‌پردازند، حرفه تدریس می‌تواند پر از فساد نیز باشد. شنیده شده که برخی معلمان رتبه‌گذاری بالاتر آکادمیک را در ازای خدمات مادی یا جنسی از دانش‌آموزان یا اولیا ارائه دهند. برخی مدرسان اشتیاق خود برای افاضه دانش را از دست داده و اعمال تدریسی را صرفاً برای انجام وظیفه دنبال می‌کنند. علاوه بر این‌ها، اخلاق حرفه‌ای به دلایل زیر نیز لازم است:

۱. وضعیت هند در حال دگرگونی است
۲. چالش‌های بسیار پیش رو هم در حیطه اجتماع و هم در حوزه نیازهای فردی
۳. سردرگمی ناشی از تقابل پیشرفت‌نوین و پیشینه فرهنگی
۴. عدم تعادل بین گذشته، حال، و آینده
۵. نتیجه نامطلوب معلمان دیگر از همان جایگاه و احترام اجتماعی پیشین بهره‌مند نمی‌شوند.
۶. پیش رفت موجود متناسب با ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی ذاتی در هند نیست.

تغییرات پارادایم

۱. تدریس از یک علاقه تبدیل به یک حرفه شده، لذا در برخورد معلمان تغییر اساسی پارادایم رخ داده است.
۲. ارزش‌ها، مسئولیت‌ها، و پایبندی‌های این حرفه مرتباً در حال فرسوده شدن هستند.
۳. در دسترس بودن فرصت‌های متنوع و سودمند از لحاظ اقتصادی در بخش‌های دیگر، شدیداً بر حرفه آموزش تأثیر گذاشته است.
۴. تغییر نسبت عرضه و تقاضا در این بخش، اهمیت آن به‌عنوان یک حرفه شریف را تضعیف کرده است.
۵. تجاری‌سازی و سودآوری آدر این حرفه [تبدیل به کلمات کلیدی شده‌اند.
۶. تدریس دیگر یک خدمت نیست، بلکه شغلی است با نقش‌ها، دیدگاه، و هدف ناواضح.

Ludwig Deutsch
Ludwig in the madrasa

بازتعریف حرفه‌ای گری در مدرسان

۱. تنها عامل ثابت در تدریس، تغییر است.
۲. دانش‌آموزان متغیر، جامعه متغیر، هنجارهای اجتماعی و اعتقاد به نوآوری‌های جدید
۳. نقش‌ها و مسئولیت‌های متنوع نهادهای آموزشی
۴. خودمختاری معلمان در کنار مسئولیت‌ها و ارزش‌های جدید و متنوع اخلاقی
۵. تنها عامل ثابت در تدریس، تغییر است.
۶. نقش‌ها و مسئولیت‌های متنوع نهادهای آموزشی
۷. خودمختاری معلمان در کنار مسئولیت‌ها و ارزش‌های جدید و متنوع اخلاقی

اصول اخلاق حرفه‌ای معلم به عنوان يك راهنما

- با دانش‌آموزان عادلانه و بی‌طرفانه برخورد کند، صرف نظر از خصوصیات فیزیکی، روانی، احساسی، سیاسی، اقتصادی یا دینی آنان.
- تفاوت‌های بین دانش‌آموزان را به رسمیت شناخته و تلاش کند که به نیازهای فردی هر یک از آنان توجه کند.
- دانش‌آموزان را تشویق کند به تنظیم و تلاش برای اهداف عالی شخصی در تکوین موهبت‌های فیزیکی، فکری، خلاقانه، و روحیشان.

- به دانش‌آموزان در درک و ارزش‌دهی به دموکراسی کمک کند، نه فقط از جانب فرصت‌ها و فواید آن، بلکه از دید تعهداتشان به آن.
- به حق هر دانش‌آموز برای نگاهداری اطلاعات محرمانه خود احترام بگذارد، به جز برای ارائه به سازمان‌های مجاز یا در صورت لزوم قانونی.
- در ازای آموزش و پرورش، هیچ پاداشی قبول نکند به جز آنچه مطابق با سیاست‌های پذیرفته هیئت‌مدیره باشد.

روابط همکارانه

- به مسئولیت پایه‌ای والدین در قبال فرزندان خود احترام بگذارد.
- تلاش کند تا روابط دوستانه و همکاران‌های با خانواده دانش‌آموز پی‌ریزی کند.
- به دانش‌آموزان در تقویت اعتماد به نفسشان در خانه خود یاری رساند، و از ملاحظات ناامیدکننده‌ای که ممکن است به آن صدمه ززند دوری کند.
- به والدین اطلاعاتی را که به مصلحت فرزندانشان است ارائه داده، و در نگهداری از اطلاعاتی دریافتی از آنان محتاط باشد.
- والدین را از پیش‌روی فرزندانشان، مطابق با اهداف مدرسه، مطلع سازد.

مهارت‌های بین‌فردی مناسب

- در تمام پیشنهادات خود، با توجه به کار دیگر معلمان، منصف باشد.
- در صورتی که پیشنهادات وی در خرید یا استفاده محلی از ابزارهای کمک‌درسی تأثیرگذار باشد، مزدی بابت تعیین روش تدارکات آموزشی دریافت نکند.
- خارج از قرارداد خود، درگیر هیچ استخدام سودآوری نباشد که تأثیر سوء بر موقعیت حرفه‌ای‌اش داشته باشد یا سابقه خود با دانش‌آموزان، همکاران، و اجتماع را خدشه‌دار کند.

- در توسعه سیاست‌های مدرسه هم‌کاری و تعهدات حرفه‌ای موجب شده را تقبل کند.
- برای نگاهداری سطح حرفه‌ای خدمات، تعهدات خود به کارگزار را بپذیرد.

حفظ روابط حرفه‌ای با کیفیت

- با دیگر اعضای حرفه به همان شیوه‌ای که تمایل دارد با وی رفتار شود، رفتار کند.
- کنار دیگر معلمانی که از طرف وی یا در احترام به وی عمل کرده‌اند، بایستد.

- درباره دیگر معلمان به‌طور سازنده سخن بگوید، در حین گزارش صادقانه به مسئولان رفاه دانش‌آموزان، سیستم مدرسه و حرفه.

- عضویت فعال در سازمان‌های حرفه‌ای از طریق مشارکت، برای دستیابی به اهدافی که این گروه‌های سازمان‌یافته را محقق می‌کنند.

- از طرقی همچون مطالعه، تحقیق، سفر کردن به کنفرانس‌ها، و حضور در جلسات حرفه‌ای، سعی بر رشد حرفه‌ای داشته باشد.

- حرفه آموزش را چنان در ایدئال‌ها و رفتار جذاب نماید که ترغیب‌کننده جوانان صادق و توانمند به آن باشد.

تعهدات نسبت به دانش‌آموزان

- نسبت به تمام دانش‌آموزان با علاقه و محبت رفتار کند.
- نسبت به تمام دانش‌آموزان عادل و بی‌طرف باشد.
- به تربیت دانش‌آموزان در حوزه‌های فیزیکی، اجتماعی، فکری، احساسی، و اخلاقی کمک کند.
- به کرامت انسانی پایه‌ای کودک احترام بگذارد.
- تلاش سیستماتیک در تحقق بخشیدن به توانایی‌های و مهارت‌های بالقوه دانش‌آموزان.
- انتقال برنامه درسی به قسمی که منطبق با

- به الگوهای منطقی پذیرفته شده اجتماع برای افراد حرفه‌ای پایبند باشد.

- موضوعات بحث‌برانگیز را از نقطه‌نظر عینی مطرح کند به‌طوری که اعضای کلاس از نظرات متعصبانه دور نگاه داشته شوند.

- وظایف شهروندی را اجرا کرده و در فعالیت‌های اجتماعی با در نظر گرفتن تعهداتش نسبت به دانش‌آموزان، خانواده و شخص خود شرکت کند.

- به این موضوع توجه کند که مدارس متعلق به افراد جامعه هستند؛ مشارکت غیرتخصصی در شکل‌گیری هدف مدرسه را تشویق کرده و در جهت اطلاع‌رسانی به عموم در رابطه با برنامه آموزشی ارائه شده تلاش کند.

- به اجتماعی که در آن مشغول به کار است احترام گذاشته و به سیستم مدرسه، اجتماع، ایالت و کشور وفادار باشد.

- در جهت بهبود تحصیلات در اجتماع، و تقویت سبک زندگی اخلاقی، روحی و فکری آن تلاش کند.

تعهدات استخدامی

- اخلاقیات حرفه‌ای را از مجراهای مناسب مدیریت کند.

- از بحث راجع به اطلاعات محرمانه و اداری با افراد غیرمجاز خودداری کند.

- درخواست‌های کار را تنها بر پایه شایستگی ارائه داده، و از مطالبه موقعیت‌های خاصی دوری کنند که توسط معلمان دیگر اشغال شده‌اند.

- به روشی حرفه‌ای به دنبال استخدام باشد، و از رفتارهایی همچون ارسال همگانی و بی‌تفاوت درخواست خودداری کند.

- از قبول موقعیت‌هایی که در نتیجه فعالیت‌های غیرحرفه‌ای، انتظار برای سیاست‌گذاری‌های حرفه‌ای، یا اعمال و روش‌های ناعادلانه در قبال کارکنان خالی شده‌اند سر باز زند.

- به شرایط قرارداد پایبند باشد تا زمانی که خدمت مذکور به انجام رسد، قرارداد با توافق طرفین فسخ شود، یا قرارداد به شکلی دیگر قانوناً خاتمه پیدا کند.

- پیش از هر تغییر در جایگاه، موعد زمانی حدودی آن را اعلان کند.

ارزش‌های تثبیت شده در قانون اساسی هند باشد.
● تدریس خود را با احتیاجات شخصی دانش‌آموزان تطبیق دهد.

● اطلاعات محرمانه مربوط به دانش‌آموزان را حفظ کند.

تعهدات نسبت به حرفه و همکاران

● تلاش مداوم در توسعه حرفه‌ای
● پی‌ریزی فرهنگی که همکاری هدفدار و گفت‌وگو بین همکاران و ذی‌نفعان را توسعه دهد.

● افتخار به حرفه تدریس و برخورد محترمانه و عزتمند با دیگر اعضای حرفه.

● اجتناب از مشغولیت در تدریس خصوصی.

● اجتناب از پذیرفتن هدایا یا خدماتی که ممکن است، حتی در ظاهر، بر تصمیمات و اعمال حرفه‌ای اثر بگذارند.

● اجتناب از اظهار ادعاهای بررسی نشده نسبت به همکاران یا مقامات بالاتر.

● دوری از بیان گفته‌های ناخوشایند راجع به همکاران، مخصوصاً در حضور دانش‌آموزان، دیگر معلمان، مقامات رسمی یا والدین.

● احترام گزاردن به موقعیت حرفه‌ای و نظرات همکارانش.

تعهدات نسبت به والدین، اجتماع و جامعه

● پایه‌ریزی اعتماد با والدین/قیم به هدف توسعه همه‌جانبه دانش‌آموزان.

● مقاومت در برابر اعمالی که برای کودک یا والدین/قیم وی زیان‌آور هستند.

● پرورش احترام به فرهنگ مرکب هند در میان دانش‌آموزان.

● اهمیت دادن به کشور بالاتر از همه‌چیز.

● دوری از مشارکت در فعالیت‌هایی که امکان انتشار حس تنفر در میان اجتماعات، ادیان، یا گروه‌های زبانی مختلف را داشته باشند.

چالش‌ها و محدودیت‌های پیاده‌سازی اخلاق حرفه‌ای در تدریس

۱. آیا آموزش‌های اخلاقی می‌توانند برای هر فرد به سرعت خود او پیش روند یا احتیاج به تسهیلات خارجی یا آموزش تیمی دارند؟

۲. اگر آموزش‌های اخلاقی متمرکز بر محیط کار باشند، کارگزار چطور باید از هم‌خوانی رویه آن‌ها

اطمینان حاصل کند؟

۳. آیا آموزش‌های اخلاقی پروسه‌ای از یادگیری نظام رفتاری غلب (و اجرا شده در سیستم) است؟

چطور می‌توان نیازمندی‌های آموزش اخلاقی را با بهترین شیوه‌ها در آموزش حرفه‌ای تطبیق داد؟

۴. آیا آموزش اخلاقی پس از دوره‌های کسب تجربه در محل کار (مثلاً در قالب تمرین‌های گسترش‌یافته یا کارآموزی) تأثیرگذارتر است؟

۵. آیا امکان آموزش افراد برای رفتار اخلاقی وجود دارد؟

۶. آیا استفاده از مطالعات موضوعی، استراتژی مؤثری در آموزش اخلاقی هست؟

۷. آیا باید تعلیمات اخلاقی را به‌عنوان جزئی از آموزش پیش از سرویس ارائه داد، به جای ارائه در مرحله مقدماتی؟

نتیجه‌گیری

تدریس، سازنده تمامی دیگر حرف است. معلم را شمع می‌خوانند که برای روشن کردن زندگی دیگران خود می‌سوزد؛ بنابراین آن‌ها باید اصول اخلاقی مقتضی را چنان در خود بپروراند که عامل تشکیل همان ارزش‌ها در دانش‌آموزان باشد. معلمان نه تنها راهنما و پشتیبان دانش‌آموزان در محیط مدرسه، بلکه والدین دوم آنان نیز هستند. همچنین، می‌خواهیم تصویر و تکریم تدریس به‌عنوان یک پیشه‌راه، با افزایش آگاهی جمعی در باب ارزش معلمان در جامعه و توسعه ملی، احیا کنیم؛ و از موقعیت موجود برای درخواست مشارکت همگان در جذاب‌سازی تدریس و اعطای پشتیبانی و مساعدت لازم به معلمان بهره ببریم ■

فهرست منابع

- NCTE (2010); Draft Code of Professional Ethics for School Teachers, New Delhi
NCTE (2009); National curriculum framework for teacher education, New Delhi
Cupino C.P. (2006); 'Ethics and Responsibilities in the Teaching Profession' at Retrieved Nov. 25, 2012 from <http://www.charter-humanresponsibilities.net/spip.php?article1002>
Smith D. & Patricia Goldblatt (2007); Ethics and the Teaching profession, Retrieved Nov. 20, 2012 from http://www.isatt.org/ISATT-papers/ISATT_papers/DSmith_EthicsandtheTeachingProfession.pdf
Retrieved Nov. 30, 2012 from <http://news.in.msn.com/national/article.aspx?cp-documentid=4972303>
Retrieved Nov. 20, 2012 from <http://www.gradsch.psu.edu/facstaff/ethics.html>